

Kompas

Colofon

Jaargang: 11
Nummer 2
September 2019

Werkmateriaal met verwerkingsmogelijkheden voor leidinggevend en kinderen van -12 kinderclubs.

Redactie

Plony Herweijer, voorzitter
Gertrude de Regt, eindredactie
Gert-Jan Eikelboom
Janneke de Jongh
Janita Molenaar
Dicky Qualm-Visser
Nicoline van Wijngaarden-Kersten

Uitgave

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten
Postbus 79
3440 AB Woerden
T: (0348) 489948
I: www.jbgg.nl
E: info@jbgg.nl

Van de redactie

Het nummer van Kompas dat nu voor jullie ligt, heeft twee verhalen waar je misschien best even bij moet slikken. Menselijk gezien hebben ze geen 'happy end'. Ze gaan over twee mensen in de geschiedenis van de kerk die hun leven hebben gegeven voor de vrije verkondiging van het Evangelie van de Heere Jezus Christus. De geschiedenis van Stefanus is bekend uit de Bijbel. De geschiedenis van Jan de Bakker is misschien minder bekend. Bij dit verhaal hebben we als redactie enige aarzeling gevoeld. Moet je (met name jonge) kinderen zo'n aangrijpend verhaal vertellen? Toch hebben we het opgenomen in dit nummer. Want de vervolging van Gods Kerk gaat ook vandaag de dag door. Het zijn niet zomaar ernstige verhalen uit het verleden. Hun boodschap is volop actueel. En al is er menselijk gezien geen goede afloop, vanuit de voortgang van Gods Koninkrijk gezien is die er wel. Want door deze getuigenissen heen bouwt de Heere Zijn Koninkrijk. Dat gebeurt nog steeds! Lees de verhalen goed en kijk hoe je dit met de kinderen van jullie club wilt behandelen. Denk eens met de kinderen na over wat dit voor ons betekent. En laat het een aanleiding zijn om te bidden voor christenen vandaag die vervolgd worden.

Namens de redactie,

Gertrude de Regt

verbindt jongeren

Jan de Bakker

Thema

Toelichting op het thema

Dit seizoen staat in Kompas het thema 'personen in de Bijbel' centraal. In dit dubbelnummer gaat het over de eerste martelaar uit de Bijbel: Stefanus, die om zijn geloof in de Heere Jezus gestenigd werd. In deze kerkgeschiedenis schets gaat het over Jan de Bakker, de eerste martelaar in ons eigen land, die in 1525 om zijn geloof tot de brandstapel werd veroordeeld.

Doel van de vertelling

De kinderen horen in deze geschiedenis hoe de Heere kracht geeft aan Jan de Bakker, om zijn meester, de Heere Jezus Christus, niet te verloochenen. Hij sterft de marteldood, maar de Heere is zo dichtbij hem, dat hij zonder angst de dood tegemoet gaat.

Opmerking vooraf

Misschien zitten er erg jonge kinderen op jullie vereniging. Lees de vertelling goed door en kijk of alles geschikt is om te vertellen. Eventueel kunnen er stukjes worden overgeslagen.

Introductie van het thema voor de kinderen

- Geef de kinderen een blaadje met een pen, met de opdracht: Schrijf vijf woorden op waar je aan moet denken bij een cel in de gevangenis.
- Schrijf een reden op, waarom je in de gevangenis kunt zitten.
- Bespreek het met elkaar.
- Stel vervolgens de vragen:
 - Kun je ook onschuldig in de gevangenis zitten?
 - Kun je ook om je geloof in de gevangenis zitten?
 - Kan dat in Nederland?
 - Waar gebeurt dat?
 - Hoe kun je dat volhouden?
 - Zou jij dat kunnen volhouden?

Laat een foto zien van de Gevangendoor in Den Haag en van een cel daar.

Wie is daar wel eens geweest?

Vandaag gaat het over iemand die daar gevangen heeft gezeten in 1525 vanwege zijn geloof. In Duitsland was de Reformatie gekomen. Je hebt vast wel eens gehoord over Maarten Luther. Hij was het niet eens met de leer van de kerk in die tijd, de Rooms Katholieke kerk. De kerk noemde je dan een ketter. Je kon gevangengenomen worden, je kon zelfs gedood worden als je een ketter was. Dat gebeurde ook in Nederland. Daarover gaat het in dit verhaal.

verbindt jongeren

Zingen en lezen

Zingen

Psalm 31: 11, 12, 13, 16, 19

Psalm 138: 3 en 4

Psalm 79: 6, 7

Psalm 46: 1, 4, 6

Psalm 62: 1, 4, 5

Psalm 68: 10, 11, 17

Lied uit 'Tot Zijn eer':

Wij loven U, o God

Als g'in nood gezeten

Lezen

Mattheus 10: 16-33

Kerntekst

Vreest dan niet, gij gaat vele musjes te boven. Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is (Mattheüs 10: 31, 32).

Vertelling

Wat een blijde gezichten! Er is een zoon geboren! Hoe hij moet heten is geen vraag. Jan natuurlijk, net als zijn vader. Het is het jaar 1499. In het kostersgezin in Woerden ligt het pasgeboren jongetje bij zijn moeder. Stil kijkt ze naar hem. Jan Janszoon, ja, zo zullen ze hem noemen.

De jaren gaan voorbij. Jan gaat naar school. Wat is vader trots als meester Gerrit Woerden hem vertelt hoe goed Jan kan leren. "Je zou de jongen naar de kapittelschool in Utrecht moeten sturen," is zijn mening als Jan twaalf is geworden. "Ik kan hem hier niets nieuws meer leren. Op die jongensschool wordt ook veel zangles gegeven en Jan kan prachtig zingen."

Zo gebeurt het. Jan leert graag en hij geniet van het zingen in de Domkerk. Als hij 15 is en zijn stem verandert, gaat hij naar de Hieronymusschool. Hij leert hier in de volgende drie jaren veel, vooral van zijn leermeester Hinne Rode. Maar de priesters van de kapittelschool vertrouwen die Hinne Rode niet. Er wordt op die school veel gesproken over de ketter uit Duitsland, Maarten Luther. Het is best mogelijk dat Hinne Rode zelf ook een ketter is!

"Jan, het is beter dat je terugkomt uit Utrecht," zegt zijn vader. "Je zou zelf ook nog een ketter worden, als je daar langer blijft. Kom terug naar Woerden, dan kun je mij helpen als hulpkoster." Jan vindt het jammer, maar hij gehoorzaamt toch. Hij geeft in Woerden ook les aan de kinderen. En dan blijkt, dat Jan veel van Hinne Rode heeft geleerd. Hij vertelt de kinderen dat je geen vergeving van zonden krijgt door een aflat van de kerk te kopen, een brief waarop staat dat je vergeving ontvangt. Nee, vergeving kun je niet kopen, die wil de Heere Jezus je geven, omdat Hij dat verdiend heeft. Jezus heeft de prijs betaald aan het kruis van Golgotha.

Vader vindt het verstandig als Jan naar Leuven zal gaan om daar te gaan studeren voor priester. Daar geeft de geleerde Erasmus les. Maar daar leert Jan juist nog meer over de fouten van de Roomse kerk en over wat de Bijbel zegt over vergeving en genade. Na een jaar in Leuven gestudeerd te hebben, komt Jan weer terug naar ons land. Hij wordt tot priester gewijd in Utrecht. Nu kan hij pastoor worden. Zijn eerste gemeente is het kleine dorpje Jacobswoude.

Wat een verbaasde gezichten. "Onze pastoor preekt zo heel anders dan de vorige pastoor," zeggen de mensen als ze op zondagmorgen de kerk uitlopen. "Hij preekt over genade, over vergeving die door de Heere Jezus is verdiend." "Maar de kerk zegt toch dat je een aflat kunt kopen, waarop staat dat je

zonden vergeven zijn?” De mensen praten erover met elkaar. Het is zo anders dan ze altijd gehoord hebben. Toch luisteren ze graag naar hun nieuwe pastoor.

Dan wordt Jan gevangen genomen. “Heb je het al gehoord? Ze hebben de pastoor gevangen genomen! Hij zit vast in het kasteel in Woerden!” “Waarom dan?” “De priesters uit Utrecht hebben dat gedaan. Ze vinden Jan Janszoon een ketter!” Wat zijn de mensen in Jacobswoude boos! Hun pastoor gevangen! Hij moet vrij gelaten worden. De priesters in Utrecht schrikken en ze durven Jan niet langer gevangen te houden. Ze laten hem vrij, maar terugkeren naar Jacobswoude mag hij niet.

Jan gaat op reis. Hij gaat naar de Duitse stad Wittenberg, de stad van Maarten Luther. Hij leest en leert, hij luistert en ziet wat er daar gebeurt. De kerk maakt fouten. En daar is Jan het niet mee eens. Hij wil naar de Bijbel, het Woord van God, luisteren. Dat is de waarheid. Hij ziet wat het kost om de Heere Jezus te volgen, om Zijn naam te belijden. Toch is dat wat hij wil doen. De Heere Jezus volgen, Zijn naam belijden.

Hij gaat terug naar Woerden, maar de priesters uit Utrecht willen hem straffen. “Ik zal naar het noorden gaan,” zegt Jan. “Ik zal me schuilhouden. Ik doe mijn priesterkleed uit. Ik kan niet langer priester zijn in een kerk met zulke leugens.”

Maar zijn mond houden kan hij niet. Hij blijft vertellen over de genade van de Heere Jezus. Overal preekt hij uit Gods Woord. Hij verdient de kost als bakker. En al snel wordt het bekend: Jan de bakker is Jan Janszoon, de ketterse priester! In het geheim gaat hij terug naar Woerden. Ook daar preekt hij en troost hij de mensen met het Woord van God.

Wat een boze gezichten! Dienaren van de rechtbank staan dreigend voor Jan. Jan de Bakker, zo noemen ze hem spottend. “Bevel van de landvoogdes zelf: Je wordt gevangengenomen!” En dan nemen ze hem mee naar Den Haag. In de Voorpoort van het Buitenhof sluiten ze hem op.

Daar zit hij nu, in een donkere, vuile cel. Vier maanden lang wordt hij verhoord door zijn rechters. Na elk verhoor wordt hij weer teruggebracht naar zijn cel.

Een keer per dag wordt de grendel verschoven en gaat de deur knarsend open. Een stuk brood en een kruik water worden naar binnen geschoven. Dan wordt het weer donker. Jan heeft er geen last van, de Heere is dicht bij hem.

De grendel verschuift, een streep licht valt in de cel. De bewaker steekt zijn hoofd naar binnen. “Er is bezoek voor je,” zegt hij.

Vrienden van Jan de Bakker komen binnen. Ze hurken naast hem in het stro. “Zou je niet herroepen, Jan?” vragen ze zacht maar dringend. “Zweer je ketterijen toch af! Zeg gewoon dat je weer luistert naar wat de kerk leert. Of weet je niet wat er anders met je gebeuren gaat?” Ze kijken hem aan. “Nee,” zegt Jan, “ik mag mijn Heere niet verloochenen.”

En hoe zijn vrienden ook aandringen, het helpt niet.

Weer zijn er verhoren. Jan wordt bedreigd. “Weet u wel dat de brandstapel straks voor u klaarstaat?” “Ik weet het,” antwoordt Jan. “Hoe komt het toch dat u de leraren van de Heilige Kerk niet gelooft?” Jan de Bakker antwoordt: “Er is maar één waarachtig heilige leraar in de Heilige Kerk, dat is de Heilige Geest, die ons alle waarheid leert.” Boos kijkt de rechter Jan aan. “Me dunkt, u bent nog erger dan Luther!”

Vier maanden zijn er voorbij gegaan. Jan weet, dat hij vandaag zal sterven. Hij denkt terug aan het bezoek van zijn vader. Misschien hadden de rechters gehoopt dat hij zijn zoon zou overhalen om te luisteren naar de priesters. Dat was niet gebeurd. Zijn vader had gezegd: “Ze hebben mij het kosterschap afgenomen, mijn jongen, maar dat is niets. Abraham was bereid zijn zoon aan de Heere te geven, zo is het ook met mij. Verloochen je Meester niet, Jan, blijf Hem trouw.”

Nu is het zover. Vandaag moet hij als Izak op het hout. Jan denkt eraan hoe zwaar de Heere Jezus geleden heeft, om hem te verlossen van zijn zonde. Als hij daaraan denkt, voelt hij een grote liefde in zijn hart. Hij verlangt er naar te sterven en bij de Heere te zijn.

De deur van zijn cel gaat knarsend open. De bewaker schuift een stuk brood en een kan bier naar binnen. "Hier, je laatste maal," zegt hij. "Dankjewel," antwoordt Jan vriendelijk. De bewaker kijkt een beetje verbaasd. Het lijkt alsof hij nog iets wil zeggen, maar dan sluit hij de deur. Jan hoort hoe de grendels ervoor schuiven.

Naar het eten kijkt Jan niet om. Hij knielt neer in het stro van zijn cel en vouwt zijn handen. De laatste dagen heeft hij gezaag en getimmer gehoord. Hij weet wat dat betekent. Alles wordt klaargemaakt voor de uitvoering van het vonnis.

"Verbrand worden tot er niets meer van je overblijft dan stof," had de rechter gezegd. Als Jan aan de dood denkt, krijgt hij het toch benauwd. Het zweet breekt hem uit. "Heere, help mij om sterk te zijn!" bidt hij. "Heere Jezus, heb medelijden met mij! Vader, Uw wil geschiede!"

Langzaam wordt hij rustiger. De Heere Jezus is bij hem. Die zal hem helpen. Geknield blijft hij zitten. Jan bidt, zonder ophouden.

Verbaasde gezichten. Twee dienaren van de schout staan in de deuropening van de cel. Ze zien Jan op zijn knieën op het stro. Jan staat op. Het is zover, ze komen me halen, weet hij. De mannen zeggen niets en nemen hem mee. Buiten de cel trekt een monnik Jan zijn priesterkleed weer aan. Dat is lang geleden, nu lijkt hij weer een priester. Als hij de gevangenis uitkomt, knijpt hij zijn ogen dicht tegen het daglicht. Hij voelt zich duizelig worden. Maar de dienaren van de schout geven hem een duw. Wankelend loopt Jan naar het Binnenhof.

Langs de drie kanten van het Binnenhof zijn houten tribunes gemaakt. In het midden staan een preekstoel en een altaar. Daar brengen ze hem naar toe. Jans ogen zijn nu aan het daglicht gewend. Hij kijkt naar de deftige mensen op de tribunes: rechters, edelen, priesters, de landvoogdes, de stadhouder van Holland, de bisschop van Utrecht.

Een oude monnik beklimt de preekstoel. "Je hebt een leer gepredikt waar de Kerk het niet mee eens is," zegt hij tegen Jan. "Maar ik denk dat je niet goed wist wat je deed. Het is nog niet te laat om berouw te hebben. Als je nu spijt hebt van je zonden, zullen ze vergeven worden."

Is dat waar? denkt Jan. Wist ik niet wat ik deed toen ik overal in Holland preekte? Nee, ik wist het wel. Het was de waarheid van de Bijbel!

Jan doet zijn mond open om de mensen op het Binnenhof toe te spreken. Hij wil hen nog één keer waarschuwen. Hij wil getuigen van zijn geloof in de Heere Jezus Christus. Maar als hij begint te spreken, geeft de rechter een teken. Een dienaar van de schout trekt hem met een ruk achteruit. "Je moet zwijgen!" dreigt hij. "Eén woord en ik sla je mond dicht!"

Twee monniken trekken Jan zijn priestermantel uit en trekken hem een geel spotkleed aan. Op zijn hoofd wordt een gele muts gezet. Die is beschilderd met zwarte duivels. Jan wordt er niet boos om. "Zo lijk ik meer op een christen dan met het priesterkleed. Met deze kleren word ik nu bespot. Zo is Christus ook bespot met een purperen mantel en een doornenkroon."

De monniken geven geen antwoord meer. Zij hebben hun werk gedaan. De bisschop, de priesters en de monniken verlaten het Binnenhof. De schout zal het vonnis uitvoeren. Zij mogen dat niet doen.

Strakke gezichten. De schrijver van de rechtbank leest met luide stem het vonnis voor: "Jan Janszoon van Woerden zal naar de Plaats worden gebracht. Daar zal hij tot as worden verbrand. Er mag niets van hem overblijven."

Daar gaat de stoet. Het Binnenhof af, langs de Voorpoort van het Buitenhof naar de Plaats. Daar is de brandstapel al klaargemaakt.

Wat hoort hij daar, terwijl hij langs het Buitenhof loopt? "Te Deüm Laudamus!" Het zijn vrienden die ook om hun geloof in de Voorpoort achter de tralies zitten. Ze horen de stoet voorbij gaan. "Broeder, strijd vroom!" roepen ze. Dan klinkt hun gezang: "U, God, U loven wij! U, God, U belijden wij!"

Jan luistert. Dan roept hij naar zijn broeders en zijn stem beeft niet: "Lieve vrienden, nog even en ik zal als een martelaar sterven. Jullie moeten moedig zijn, als dappere soldaten van Christus. Ik ga voor jullie uit. In de hemel zullen we elkaar terug zien!"

Wat een woedende gezichten! De gerechtsdienaren schreeuwen door het gezang heen, maar de gevangenen blijven doorzingen. Hoor, nu klinkt Psalm 31 uit de gevangenis: "Bij U Heere, schuil ik!" Tussen de dienaren van de schout loopt Jan verder. Zachtjes bidt hij voor zijn broeders in de gevangenis.

Op de Plaats, voorbij de Voorpoort, is de brandstapel. In het midden staat een hoge paal. Rustig klimt Jan op de stapel takkenbossen. Hij is niet bang. De Heere is zo dichtbij. En zoals eens Jezus, bidt Jan hardop: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen."

De brandstapel wordt aangestoken. Nog klinkt Jans stem: "Op U, o Heere, heb ik gehoopt en in der eeuwigheid zal ik niet beschaamd worden. O Jezus Christus, denk aan mij." De vlammen slaan omhoog. Jan de Bakker is gestorven. Zijn ziel gaat naar de hemel, waar Jezus op hem wacht.

Op de Plaats, voorbij de Voorpoort, is de brandstapel. In het midden staat een hoge paal. Rustig klimt Jan op de stapel takkenbossen. Hij is niet bang. De Heere is zo dichtbij. En zoals eens Jezus, bidt Jan hardop: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen."

De brandstapel wordt aangestoken. Nog klinkt Jans stem: "Op U, o Heere, heb ik gehoopt en in der eeuwigheid zal ik niet beschaamd worden. O Jezus Christus, denk aan mij." De vlammen slaan omhoog. Jan de Bakker is gestorven. Zijn ziel gaat naar de hemel, waar Jezus op hem wacht.

Uit de gevangenis klinkt nog steeds het zingen van de vrienden. Het mengt zich met het hemels koor. Het is 15 september 1525. Jan de Bakker, 26 jaar oud, is Thuis.

Achtergrondinformatie bij het Bijbelgedeelte voor leidinggevend

Levensloop van Jan de Bakker

Jan de Bakker of Johannes Pistorius, zoals men deze Noord-Nederlandse geloofsgetuige later zou noemen, was een kosterszoon uit Woerden (1499-1525). Van zijn vijftiende tot zijn twintigste jaar was hij leerling van de Utrechtse Hiëronymusschool van de 'Broeders des Gemeenen Levens'.

In 1520 keert Jan de Bakker terug naar Woerden, waar hij schoolmeester wordt en zijn vader gaat assisteren bij zijn werk als koster. Van de persoonlijke contacten die hij zodoende krijgt, maakt de jongeman gebruik om het ware Evangelie te gaan verkondigen. Maar de koster wil dat zijn zoon priester wordt en stuurt hem naar de universiteit van Leuven, destijds de enige in de Nederlanden. In 1521 ontvangt Heer Jan, zoals men hem nu gaat noemen, de priesterwijding in Utrecht. De eerste parochie (gemeente) van Jan de Bakker is Jacobswoude, een niet meer bestaand dorpje bij Woubrugge. De jonge priester met zijn radicale opvattingen over het Avondmaal leest er weinig missen, maar preken doet hij des te meer. In 1523 is Heer Jan terug in Woerden, waar hij aalmoezenier wordt van een gilde. Misschien van het gilde van de bakkers waarvan zijn vader lid was. De preken van Jan over de 'nieuwe leer' - zeer actueel door Luthers openbaar optreden - trokken veel toehoorders. Toen de kerkelijke overheid in Utrecht gemerkt had dat Jan de Bakker 'ketterijen' verkondigde, liet zij de prediker gevangennemen en opsluiten in het kasteel van Woerden aan de Oude Rijn. Uit vrees voor vijandige reacties van diens talrijke aanhangers, liet de slotvoogd Heer Jan weer snel vrij. Deze reisde daarop naar Wittenberg, waar hij enige tijd verbleef zonder echter Luther te hebben kunnen ontmoeten.

Na zijn terugkeer uit Duitsland preekt Jan de Bakker hier en daar in het centrum van Holland. Waar en wanneer hij maar kan, brengt hij de boodschap van het ware Evangelie. De bejaarde pastoor van Woerden liet hem begaan, maar diens opvolger besloot een einde te maken aan de openlijke verkondiging van de 'nieuwe leer'. Na klachten bij de kerkelijke en wereldlijke overheden werd De Bakker, teneinde een volksoploop te voorkomen, in de nacht van 9 op 10 mei 1525 gearresteerd. Tijdens het transport naar de Voorpoort - nu Gevangenpoort - in Den Haag, kreeg Heer Jan gelegenheid om te vluchten, maar hij maakt daar geen gebruik van. Aanvankelijk verblijft hij met andere gevangenen om het geloof, onder wie Gnapheus (Volder) zijn latere biograaf, in een gewone cel, maar als zijn proces begint, sluit men hem in de boeien en zet hem op water en brood in een vunzig kerkerhol. De rechtbank waarvoor hij moet verschijnen, bestaat uit 6 leden, waaronder 4 geestelijken. De verhoren zouden acht weken duren. Men verwijt hem vooral zijn huwelijk (vanwege het celibaat voor geestelijken) en zijn weigering om missen te lezen. Dit laatste was een logische consequentie van zijn verwerping van de transsubstantiatie, de verandering van brood en wijn in lichaam en bloed van Christus tijdens de viering van het Avondmaal. Luther had de 'werkelijke tegenwoordigheid' geleerd, de aanwezigheid van Christus' lichaam en bloed in het Avondmaal (consubstantiatie).

Een van Jan de Bakkers rechters, de inquisiteur N. Coppin, zag de gevangene dan ook als een 'erger ketter dan Luther'. Hij voegde hem verontwaardigd toe: "Ik zou me niet ontzien om u naar de brandstapel te zenden." Ondanks lichamelijke verzwakking als gevolg van het harde gevangenisleven, bleef De Bakkers geestkracht ongebroken. Waardig en zakelijk weerlegt hij de felle aanklachten van zijn rechters, waarbij hij zich bedient van argumenten uit de Bijbel. Hij wist dat zijn leven op het spel stond, maar deze geloofsgetuige vreesde de dood niet, en bleef trouw aan zijn diepste, religieuze overtuigingen.

Zijn vonnis stond vast: hij werd veroordeeld tot de brandstapel. De executie zou plaats hebben op vrijdag 15 september 1525. Op het Haagse Binnenhof was een verhoring aangebracht, waarbij de stadhouder van Holland en tal van kerkelijke en burgerlijke autoriteiten plaatsnemen. Dan wordt de in priestergewaad geklede veroordeelde voorgeleid. Hij moet een boetepreek van een franciscaner monnik aanhoren. Daarna gaat de hulpbisschop van Utrecht over tot de degradatie van de 'afvallige' priester. Men doet hem zijn kerkelijk gewaad uit en omkleedt hem met een gele zotsmantel. Op zijn hoofd krijgt hij een gele zotskap. Dan leest een kerkelijke rechter het vonnis voor, waarbij de ontrouwe priester wordt overgeleverd aan de wereldlijke overheid, om zijn welverdiende straf te ondergaan.

Omdat de kerk geen bloed vergiet, trekken de leden van de geestelijkheid zich terug. Dan leest de griffier van het Hof van Holland het arrest voor van de burgerlijke rechtbank: Jan, zoon van Jan uit Woerden, zal verbrand worden, opdat zijn nagedachtenis voor altijd verloren zal gaan.

In 1525 was de brandstapel opgericht op de Plaats (zie verder in achtergrondinformatie). Wanneer op weg naar de strafplaats, de bewakers Pistorius langs de Gevangenpoort voeren, roept deze Gnapheus en de andere geloofsgevangenen toe: "Broeders, ik ga u voor!" Zijn geestverwanten roepen: "Broeder, strijd vroom!" Vervolgens zingen zij geestelijke liederen. Jan de Bakker beklimt de houtmijt. De beul bindt hem aan de staak. Hij doet hem een touw om de hals, trekt het strak aan en wurgt de veroordeelde. Daarop wordt de brandstapel ontstoken en weldra is er nog slechts een smeulende, zwarte massa te zien...

Hoe het Pistorius' weduwe is vergaan? Zij heeft levenslang boete moeten doen in een klooster.

Gedeeltelijk overgenomen uit: Jan de Bakker, voor 460 jaar in Den Haag verbrand, door H.H. Bolhuis, gepubliceerd op 1 juli 1985 in Protestants Nederland. (Geraadpleegde auteurs o.a. J. W. Gunst: Johannes Pistorius Woerdensis, 1925).

De tijd van de Reformatie

Jan Janszoon werd geboren in 1499 en leefde tot 1525. Hij studeerde in de tijd dat de Reformatie in Duitsland begon. In 1517 spijkerde Luther zijn 95 stellingen aan de deur van de slotkapel in Wittenberg. Luthers invloed werd ook in ons land merkbaar.

De afluathandel speelde een grote rol in de ontwikkeling van de Reformatie, evenals de misstanden in de Kerk betreffende de weelde en het wereldse leven van de leiders van de kerk. We zien dit ook terug in het leven van Jan Janszoon. Hij leert steeds meer zien dat de waarheid van Gods Woord door de kerk verduisterd wordt vanwege hebzucht en machtsdenken.

Vergeving is niet te koop bij de kerk in de vorm van een aflaat, maar alleen te ontvangen door het geloof in de verdienste van de Heere Jezus.

Het celibaat (ongehuwd blijven van geestelijken) als regel van de kerk wordt door Luther verworpen en ook Jan Janszoon trouwt. In deze schets is dat niet opgenomen in de vertelling vanwege de grote hoeveelheid vertelstof die het leven van Jan Janszoon al biedt. Het is echter wel een belangrijk onderdeel geweest tijdens de verhoren die hij in de Voorpoort in Den Haag moest ondergaan.

In de Nederlanden heeft de Reformatie veel navolging gekregen, hoewel de invloed van Calvijn groter is geweest dan die van Luther.

Jan Janszoon wordt als de eerste martelaar in ons land gezien die om zijn geloof ter dood werd gebracht. In de zuidelijke Nederlanden werden al in 1523 Hendrik Voes en Johannes van Essen in Brussel terechtgesteld vanwege het aanhangen van de 'nije lere'.

De naam Jan de Bakker

Jan Janszoon van Woerden is bekend geworden onder de naam Jan de Bakker. Als hij na zijn verblijf van zo'n 3 maanden in Wittenberg terugkeert naar Woerden, eisen de priesters dat hij naar Utrecht komt. Hij dient zich te verantwoorden voor zijn denkbelden en ze willen hem straffen voor zijn ketterse leer. Ze willen hem naar Rome sturen, maar Jan reist in plaats daarvan door Holland zodat zijn vijanden hem

niet kunnen vinden. Hij heeft dan zijn priesterkleed uitgedaan en verdient de kost als bakker. Zo komt hij aan zijn bijnaam: Jan de Bakker, of ook wel Jan Pistorius in het Latijn. Er zijn ook andere verklaringen voor de naam Bakker, maar dit is de meest gebruikelijke.

Hinne Rode en de Broeders des Gemenen Levens

De Broeders van het Gemene Leven waren een religieuze groepering die aan het einde van de 14e eeuw in Deventer ontstond rond Geert Grote, die de grondlegger van de religieuze stroming Moderne Devotie is. Vanwege de bestaande onvrede met allerlei ongewenste kerkelijke praktijken vonden de preken van Geert Grote instemming bij een grote groep mensen. Kort na zijn bekering in 1374 bracht hij een groep vrouwen onder in zijn ouderlijk huis te Deventer. Ze vormden daar een gemeenschap die de door hem voorgestane levenswijze van praktische vroomheid en spiritualiteit en arbeid in praktijk bracht. De zusters, en wat later ook de broeders, zochten een geestelijk réveil tegen de verloedering van het leven van de kerkelijke leiders en de verzuiving van de volkse zeden. Al snel ontstonden naar dit inspirerende voorbeeld gemeenschappen in broeder- en zusterhuizen in de hele IJsselstreek. De leden leefden in gemeenschappelijke huizen in de steden. Ze legden geen kloostergelofte af. De term 'gemeen' in de naam van de beweging heeft als betekenis 'gezamenlijk', aangezien men gemeenschap van goederen voorstond. De broeders waren verantwoordelijk voor de zielszorg in de zusterhuizen.

Hinne Rode was een Nederlands humanist. Over zijn levensloop, met name zijn jeugdjaren, is weinig met zekerheid bekend. Gezien zijn voornaam denkt men dat hij uit Friesland afkomstig was. Hij volgde zijn opleiding aan de stadsschool in Deventer, een bolwerk van de Broeders van het Gemene Leven. Rond 1515 was hij rector van de Sint-Hiëronymusschool in Utrecht. Een van zijn leerlingen was daar Jan de Bakker. Rond 1520 was hij rector van het fraterhuis van de Broeders van het Gemene Leven in Utrecht. Daar werd hij vanwege zijn Lutherse sympathieën ontslagen. Daarna leidde hij enige jaren een zwervend bestaan.

Jacobsvoude

Jacobsvoude is de naam van een verdwenen dorp dat op het grondgebied van de huidige gemeente Kaag en Braassem lag.

In de geschiedschrijving komt Jacobsvoude voor het eerst voor in het jaar 823. Men denkt dat toen ambachtsheer Jacob van Woude het gebied in leen kreeg van Lodewijk de Vrome. Hij bouwde een burcht en noemde die Ter Woude. Rond deze burcht vestigden zich een aantal boeren waarmee de buurtschap Jacobsvoude werd gevormd. In 1522 werd Jan de Bakker er pastoor.

Rondom het oorspronkelijk dorp werd het veen afgegraven, waardoor het in het midden van de 18e eeuw als een eiland in het water lag van de latere Vierambachtspolder. Hierdoor raakte Jacobsvoude in verval. De bewoners verhuisden naar Woubrugge. Er staat nu een monument op de plek waar Jacobsvoude lag.

Het Binnenhof, het Buitenhof, de Voorpoort en de Plaats in 's-Gravenhage

Het Binnenhof is een gebouwencomplex in het centrum van Den Haag, dat al eeuwenlang het centrum is van de Hollandse en Nederlandse politiek. Haar ontstaan gaat terug tot de bouw van een kasteel door de graven van Holland, die er sinds de dertiende eeuw hun residentie hielden.

De stad Den Haag dankt haar ontstaan aan het Binnenhof, dat in de loop van de eeuwen zorgde voor een aanwas van bestuurders en werklieden, die zich in de nabijheid vestigden. Het Binnenhof is mogelijk het oudste parlamentscomplex in Europa dat nog als zodanig dienstdoet.

Het Buitenhof is een aangrenzend plein, vroeger ook wel 'Nederhof' genoemd.

Al in de 13e eeuw, als het Binnenhof wordt gebouwd, staan er huizen en stallen op het Buitenhof, en tijdens graaf Aalbrecht (1336-1404) is er zelfs een kleine diertuin. Het zijn vooral valken en andere roofvogels, die daar voor de jacht gehouden worden. Later worden ook jachthonden gehouden.

Het Buitenhof wordt voor de veiligheid omgracht en in de 15e eeuw ommuurd. De enige toegangen van het Buitenhof zijn de Gevangenpoort en de Halstraat.

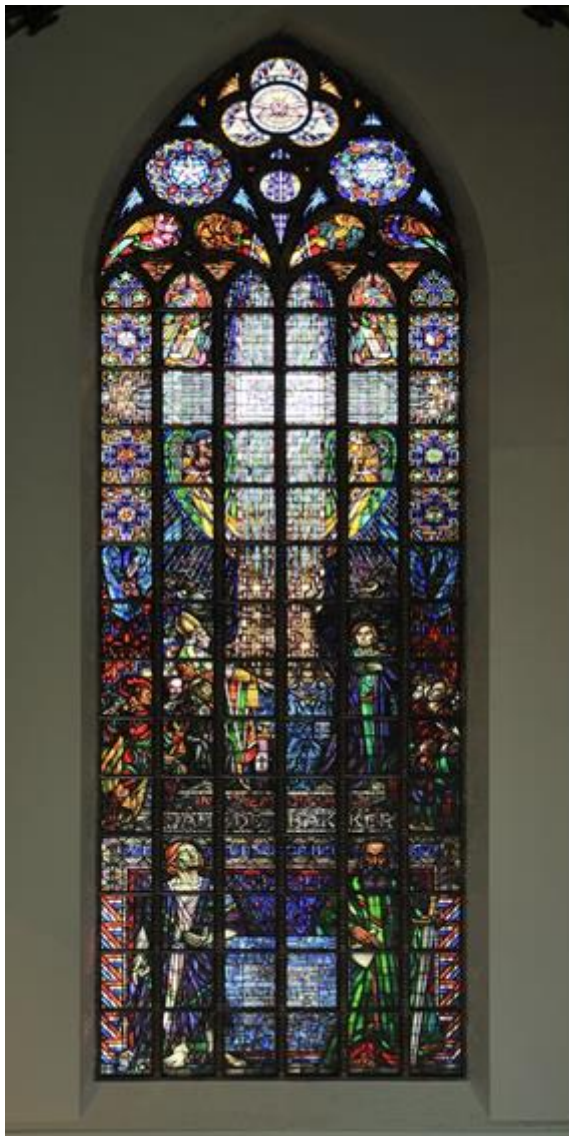
De Gevangenpoort is een middeleeuwse gevangenis in Den Haag. Sinds 1882 is in het gebouw een museum gevestigd. De gevangenpoort ligt dicht bij het Binnenhof en de Hofvijver.

Achter de poort ligt wat in Den Haag nu de "Plaats" wordt genoemd. Aan het hoofd van dit plein bevond zich 'het Groene Zoodje'. Dit was de executieplaats. Het heette zo omdat het schavot werd bedekt met graszoden. Als het gras op het schavot werd gemaaid, wisten de mensen dat er binnenkort een executie plaats zou vinden. Na een onthoofding strooide men zand op het gras om het bloed te absorberen.

Gebrandschilderde ramen

Er zijn twee kerken in Nederland met gebrandschilderde ramen van Jan de Bakker. De ene kerk is de Grote of St. Jacobskerk in Den Haag. In het Jan de Bakker-raam zien we hoe de eerste christenen omwille van hun geloof werden vermoord en dat in 1525 de protestantse Jan de Bakker ter dood werd gebracht. Het raam is in 1930 onthuld.

Het tweede raam bevindt zich in Woerden in de Nederlands Hervormde Petruskerk. In het midden is Jan de Bakker afgebeeld die een hagenpreek houdt.

Weetjes (staan in het kort ook in het werkboekje)

- **De Gevangenpoort**

In Den Haag vind je nog altijd de Gevangenpoort. Het is nu een museum. Je leert en ziet het er vroeger aan toe ging als je gevangene was. Als je vroeger iets misdaan had, werd je in de gevangenis opgesloten.

Maar denk niet dat dit je straf was! Nee, je zat in de gevangenis om je echte straf af te wachten. De straf die je kreeg werd meestal vrij snel uitgevoerd. Je hoefde dus geen jaren in de gevangenis te zitten. Het wachten op de straf was niet altijd even aangenaam. Gevangenen hadden geen rechten. Als je arm was moest je in een klein gajool zitten (4 bij 4 meter, soms zelf maar 2,5 m breed). In de winter was het daar erg donker en koud. Er lag stro op de grond en er was één secreteer ('wc'). Denk maar niet dat je daar in je eentje zat! Er zaten meestal drie gevangenen in één gajool. Op sommige momenten werden er zoveel mensen tegelijk opgepakt, dat er wel vijftien mensen in één gajool opgesloten zaten! Je kan je misschien wel voorstellen dat dat niet alleen erg krap was, maar dat het er enorm stonk. Gevangenen leefden op water en brood. Als je rijk was, kon je ook een grotere cel voor jou alleen krijgen. Je moest daar natuurlijk wel voor betalen.

- **Het Groene Zoodje**

Een schavot werd als een soort klein podium telkens weer opgebouwd op het plein vlak bij de Gevangenpoort, op de hoek van de Plaats en de Lange Vijverberg. Het was de landsheer Karel de Stoute (1433-1477) die besloot om het houten schavot te vervangen door een blijvend schavot van steen. Metselaars maakten tussen 1473 en 1474 een keurig stenen schavot, dat bedekt werd met graszoden. Hagenaars noemden dit schavot vanwege dat gras spottend 'het Groene Zoodje' en deze naam zou het eeuwenlang behouden.

Het Groene Zoodje bleef bestaan tot 1719. Toen gaven omwonenden aan dat zij niet dagelijks aan de executies herinnerd wilden worden. Zij pleitten dan ook – met succes – dat het schavot zou worden afgebroken. Het Groene Zoodje verdween. Voortaan zouden de executies weer op een tijdelijk houten schavot worden voltrokken.

- **De Reformatie**

31 oktober 1517... de dag waarop Maarten Luther zijn 95 stellingen aan de deur van de kerk van Wittenberg spijkerde. Daarmee begint de Reformatie. In Frankrijk is Johannes Calvijn de bekende reformator. In Nederland wordt Calvijn belangrijker dan Luther. In deze kerkgeschiedenis gaat het niet over deze twee belangrijkste reformatoren, maar over hun volgelingen en invloed in ons land. Jan de Bakker verbleef enige tijd in Wittenberg. Daar heeft hij Luther niet persoonlijk ontmoet, maar hij onderging er wel diens invloed.

- **Christenvervolging nu**

Open Doers geeft veel informatie over de christenvervolging die nu plaatsvindt. Noord-Korea is nog altijd het land met de ergste onderdrukking van christenen. Noord-Koreanen zijn verplicht leider Kim Jong-un te aanbidden. Alle andere godsdiensten zijn verboden. Voor de show zijn er vier kerken in hoofdstad Pyongyang, onder streng staatstoezicht. In werkelijkheid worden christenen opgepakt en veroordeeld. Ook de familie van christenen loopt kans te worden opgepakt en naar heropvoedingskampen gestuurd te worden, christen of niet. Harde cijfers zijn moeilijk te geven, maar het aantal vermoorde en veroordeelde christenen lijkt toe te nemen. Verontrustend is dat de moorden ook openlijker plaatsvinden. Daarnaast straft Noord-Korea gevluchte onderdanen steeds zwaarder. Helaas stuurt China de vluchtelingen, onder wie christenen, nog steeds terug naar Noord-Korea.

Belijdenisgeschriften

NGB artikel 37: Van het laatste oordeel

Zet de letter van het antwoord onder het cijfer van de vraag. De eerste is al voorgedaan.

1. Jan de Bakker werd geboren in ... Woerden (d)
2. Dat was in het jaar ... 1499 (g)
3. Hij heette eigenlijk Jan ... Janszoon (f)
4. Toen hij 12 was ging hij naar school in ... Utrecht (h)
5. Hij kon ook heel goed ... zingen (s)
6. Hij hoorde over de leer van ... Maarten Luther (j)
7. Hij werd pastoor in ... Jacobswoude (k)
8. Daar preekte hij echt uit de ... Bijbel (e)
9. Later moest hij ... vluchten (b)
10. Hij werd gevangengezet in ... Den Haag (m)
11. Hij werd veroordeeld en kreeg de ... doodstraf (l)
12. Jan zou moeten sterven op de ... brandstapel (c)
13. Zijn vrienden zongen toen een ... psalm (i)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
d	g	f	h	a	j	k	e	b	m	l	c	i

Praat eens met elkaar over deze twee uitspraken. Wat vind jij daarvan?

“Gelukkig hoeven we nu niet meer bang te zijn als we naar de kerk gaan of uit de Bijbel lezen.”

“Maar in andere landen zijn er wel mensen die gevangen genomen worden als ze christen zijn.”

Laat de kinderen hierover met elkaar in gesprek gaan. Bij het leiden van dit gesprek kun je de nadruk leggen op het wonder dat wij in alle vrijheid naar de kerk, naar de club, naar een christelijke school kunnen gaan. Zeker als we bedenken dat Jezus heeft gezegd, dat we in deze wereld verdrukking zullen hebben. Dat is eigenlijk ‘normaal’ is. Daarmee komen we bij de andere uitspraak: Vele christenen worden om hun geloof vervolgd en verdrukt. Gebed lijkt een goedkope reactie, maar het is een machtig wapen.

Maak eens een lijstje met dingen die voor christenen in Nederland gewoon zijn. Hieronder staan voorbeelden genoemd. Wat hoort bij Nederland? Weet je nog meer?

Naar de kerk gaan

Bidden op een geheime plek

Naar de kinderclub

Anderen vertellen over de Heere

Bijbellezen

Bang zijn voor verraders

Uitgelachen worden als christen

Naar een christelijke school gaan

Je baan verliezen als je christen bent

Bijbels verkopen/kopen

Boete als een Bijbel hebt

Gevangenisstraf

De kerkklok luidt als de kerk begint

Martelingen

Wat bij Nederland hoort, is onderstreept. Misschien noemen de kinderen ook ‘uitgelachen worden als christen’. Dat is afhankelijk van hun omstandigheden (woonplaats?)

Kleur het hokje voor de zin groen, als je het er mee eens bent. Kleur het hokje rood, als je het er niet mee eens bent. Vergelijk met elkaar wat jullie hebben gekleurd. Is er verschil? Heeft er iemand gelijk?

Jan de Bakker was een held.

Jan de Bakker had ook in het geheim uit de Bijbel kunnen lezen.

De vrienden die een Psalm zongen voor Jan, gaven hem moed.

Het was fijn, dat zijn vader hem in de gevangenis kwam opzoeken

De brandstapel was niet erg, Jan ging toch naar de hemel.

Ik zou het niet kunnen, wat Jan deed.

Nu kan er geen vervolging meer komen in ons land.

Ik ben dankbaar dat ik zomaar uit de Bijbel mag horen.

Ook bij deze opdracht gaat het om het gesprek over de stellingen en waarom ze dat vinden. Het gaat niet zozeer om goed of fout.

Puzzel

Streep de volgende letters door: c, f, g, h, k, p, t. Welk woord staat er in elk vierkant?

Begin met de gekleurde letter.

Woorden: *belijden, Mij, mensen, die, de, voor, zal.*

Hoe gaat het verder? Je kunt het vinden in Mattheüs 10: 32.

Oplossing: Die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.

In de Hervormde Kerk in Woerden is er een glas-in-loodraam over Jan de Bakker.

Kun jij er een mooie lijst omheen tekenen?

De kinderen kunnen het zo uitgebreid maken als ze willen. Ze kunnen er ook een kerkmuur omheen tekenen.

Antwoorden bij werkboekje +10

Vragen

Vul de antwoorden in.

1. Jan de Bakker werd geboren in ...
2. Dat was in het jaar ...
3. Hij heette eigenlijk Jan ...
4. Toen hij 12 was ging hij naar school in ...
5. Hij kon ook heel goed ...
6. Hij hoorde over de leer van ...
7. Hij werd pastoor in ...
8. Daar preekte hij echt uit de ...
9. Later moest hij ...
10. Hij werd gevangen gezet in ...
11. Hij werd veroordeeld en kreeg de ...
12. Jan zou moeten sterven op de ...
13. Zijn vrienden zongen toen een ...

1	W	o	e	r	d	e	n								
2	1	4	9	9											
3	J	a	n	s	z	o	o	n							
4	U	t	r	e	c	h	t								
5	z	i	n	g	e	n									
6	L	u	t	h	e	r									
7	J	a	c	o	b	s	w	o	u	d	e				
8	B	i	j	b	e	l									
9	v	l	u	c	h	t	e	n							
10	D	e	n	H	a	a	g								
11	d	o	o	d	s	t	r	a	f						
12	b	r	a	n	d	s	t	a	p	e	l				
13	P	s	a	l	m										

Zet de letters uit de gekleurde hokjes in de goede volgorde. Begin met de letter van antwoord 5. Welk woord komt eruit? *Geloofsmoed*.

Wat betekent dat? *Je bent moedig, dapper, en je verloochent de Heere niet, maar niet omdat je zelf zo sterk bent, maar door het geloof in de Heere, Die je kracht geeft.*

Praat eens met elkaar over deze twee uitspraken. Wat vind jij daarvan?

“Gelukkig hoeven we nu niet meer bang te zijn als we naar de kerk gaan of uit de Bijbel lezen.”

“Maar in andere landen zijn er wel mensen die gevangen genomen worden als ze christen zijn.”

Laat de kinderen hierover met elkaar in gesprek gaan. Bij het leiden van dit gesprek kun je de nadruk leggen op het wonder dat wij in alle vrijheid naar de kerk, naar de club, naar een christelijke school kunnen gaan. Zeker als we bedenken dat Jezus heeft gezegd, dat we in deze wereld verdrukking zullen hebben. Dat is eigenlijk ‘normaal’ is. Daarmee komen we bij de andere uitspraak: Vele christenen worden om hun geloof vervolgd en verdrukt. Gebed lijkt een goedkope reactie, maar het is een machtig wapen.

Hieronder zie je een wereldkaart. Zou jij vijf landen kunnen noemen/ inkleuren waar christenen niet vrij voor hun geloof mogen uitkomen?

Op het kaartje hieronder is zichtbaar in welke landen geen of weinig vrijheid is om christen te zijn.

Maak eens een lijstje: wat mogen wij als christenen allemaal gewoon doen en wat mag niet in landen waar christenvervolging is?

Denk je er wel eens over na hoe rijk wij zijn met onze vrijheid?

Laat de kinderen dingen noemen die zij weten. Bijvoorbeeld: naar de kerk gaan, naar de kinderclub gaan, uit de Bijbel lezen en bidden, naar een christelijke school, evangeliseren, ...

verbindt jongeren

Treinkaartje

Corrie ten Boom vertelde: "Toen ik een klein meisje was, kwam ik een keer bij mijn vader en ik zei: "Papa, ik ben bang dat ik nooit sterk genoeg zal zijn om een martelaar voor Jezus Christus te zijn." "Vertel me eens," zei mijn vader, "als je met de trein van Haarlem naar Amsterdam moet – wanneer geef ik je dan het geld voor het treinkaartje? Drie weken van tevoren?" "Nee, u geeft me dat geld vlak voor we de trein in gaan." "Precies," zei mijn vader. "En zo gaat het ook met de kracht van God. Onze wijze Vader in de hemel weet ook wanneer je bepaalde dingen nodig hebt. Op dit moment heb je de kracht om een martelaar te zijn nog niet nodig, maar zodra je geroepen wordt de eer te mogen hebben ter wille van Jezus oog in oog met de dood te komen staan, zal Hij je de kracht daartoe geven – op het juiste ogenblik."

Dit leesstukje is gekopieerd van de site SDOK.nl, 9 jan. 2018. Papa, kan ik wel martelaar zijn? Naar: Corrie ten Boom, Zwerfster voor God, blz. 112-114.

Je kunt het met elkaar lezen. Je kunt er nog even over doorpraten, want het is wel een herkenbare vraag die Corrie aan haar vader stelt. Maar vader Ten Boom geeft ook voor ons een duidelijk en bemoedigend antwoord!

Puzzel

Streep de volgende letters door: c, f, j, k, p, q, w, x, z. Welk woord staat er in elk vierkant?

De woorden zijn: te, dan, vele, vreest, niet, boven, gij, gaat, musjes.

Hoe gaat het verder? Je kunt het vinden in Mattheüs 10: 32.

Stefanus

Thema

Toelichting op het thema

Het jaarthema gaat over personen in de Bijbel. In deze Kompas gaat het over Stefanus. Hij was de eerste in de geschiedenis die gedood werd omdat hij van de Heere Jezus getuigde.

Doel van de vertelling

Het doel van de vertelling is dat de kinderen zien dat vrijmoedig getuigen van de Heere niet goedkoop is. Het kan je moeilijkheden opleveren en in sommige gevallen zelfs je dood betekenen. Maar getuigen van de Heere Jezus blijft niet zonder vrucht! Het is niet goedkoop, het is kostbaar!

Introductie van het thema voor de kinderen

Laat een afbeelding zien van wat er gebeurt met een zaadje wat je zaait (zie bijvoorbeeld de afbeelding achterin deze handleiding, uit de werkboekjes of een afbeelding van internet). Of neem een zakje zaad mee en vraag wat er onder de grond gebeurt als je dit gaat zaaien. Het zaadje sterft, maar er groeit een mooie plant uit. Als het zaadje heel gebleven was, was de plant er niet geweest. En de plant is er een 'getuige' van dat er een zaadje is gezaaid.

Zo is het ook in het verhaal uit de Bijbel wat we nu gaan horen. Het gebeurde in de tijd nadat de Heere Jezus naar de hemel was gegaan en Zijn discipelen het Evangelie gingen verkondigen.

Zingen en lezen

Zingen

Psalm 3

Psalm 17: 4, 5 en 8

Psalm 23

Psalm 68: 10

Psalm 108: 1 en 2

Psalm 149: 1 en 5

Lied uit 'Tot Zijn eer': De Heer' is mijn Herder

Lezen

Handelingen 6: 1-8

Kerntekst

Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, zo blijft het alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort (Johannes 12:24).

Vertelling

"Stefanus, kunt u mij misschien helpen?" De vrouw pakt Stefanus bij de mouw van zijn mantel. Haar ogen staan smekend. "Kom maar even hier aan de kant staan, dan kunt u vertellen wat er is," antwoordt Stefanus. Het is zo druk op de straten in Jeruzalem. Er lopen koopmannen uit verre landen; voornamelijk Schriftgeleerden en Farizeeërs; arme bedelaars die proberen genoeg geld te krijgen voor hun dagelijks eten; vaders, moeders en kinderen. Veel mensen praten Aramees met elkaar, dat is de taal van de Joden in Israël. Maar er zijn ook Joden die Grieks met elkaar praten. Dat komt omdat zij jarenlang in het buitenland hebben gewoond. Nu zijn ze weer terug in Jeruzalem. En dan zijn er nog alle verschillende talen van de kooplieden. Jeruzalem is een belangrijke stad!

De vrouw die Stefanus aansprak, heeft met haar familie ook in het buitenland gewoond. Toen ze hier in Israël terugkwamen, gebeurde er iets wat ze niet verwacht hadden. Ze hoorden allerlei mensen praten over Jezus. Hij zou de Messias zijn Die ze verwachtten. Hij had zieken genezen en allerlei wonderen

gedaan. Hij had de mensen verteld over het Koninkrijk van God. Maar Hij was door de Farizeeërs en Schriftgeleerden gevangengenomen en gekruisigd. Sommige mensen zeggen dat Hij daarna is opgestaan en dat Hij is opgenomen in de hemel. Die mensen worden 'christenen' genoemd. Sinds kort bezoekt de vrouw de samenkomsten van de gemeente in Jeruzalem. Ze wil nog veel meer horen over Jezus, de Messias. Ze heeft ook gezien dat de apostelen zieke mensen beter kunnen maken. En daarom spreekt ze nu Stefanus aan. Want haar zoontje is ziek. Hij wordt maar niet beter. En ze weet, dat Stefanus van de Heere kracht krijgt om zieke mensen beter te maken. Snel vertelt ze haar verhaal aan Stefanus. "Mijn zoontje heeft hoge koorts, kunt u alstublieft komen?" Stefanus belooft haar vandaag nog te zullen komen. Opgelucht gaat de vrouw weer weg. Ze weet het: Stefanus is geen wonderdoener. Maar God is dat wel!

De volgende dag loopt Stefanus naar het plein voor de tempel. Daar zijn altijd veel mensen. Daar zal hij vandaag weer gaan vertellen over de Heere Jezus, zijn Meester. Wie weet, misschien zijn er dan weer nieuwe mensen die de Heere Jezus willen gaan volgen. Het hart van Stefanus is vol blijdschap. De Heere zegent hun werk zo rijk! Zelfs priesters komen tot het geloof in de Heere Jezus! Stefanus is een diaken van de gemeente in Jeruzalem. Hun gemeente groeit hard. Steeds meer mensen komen in de samenkomsten. Joden die in Jeruzalem zijn geboren, maar ook Joden zoals Stefanus, die in het buitenland zijn geboren.

Een poosje geleden was er onrust in hun gemeente. De Joden uit het buitenland vonden dat hun weduwen vergeten werden als er voedsel of kleding werd uitgedeeld. Ze werden ook niet gevraagd om mee te helpen bij de maaltijden die klaargemaakt moesten worden. Alles werd gedaan door de Joden die in Jeruzalem waren geboren. "Het is net of wij er niet bij horen," zeiden ze. Toen hadden de apostelen een plan bedacht. Er werden zeven mannen aangesteld om er op te letten dat de weduwen uit het buitenland niet meer werden overgeslagen. Stefanus was een van hen. Omdat hij Grieks praat, net als zij, durven ze sneller naar hem toe te komen. Zoals die vrouw die hem gisteren aansprak en hulp vroeg voor haar zieke zoontje. Wat een wonder: de Heere heeft het jongetje beter gemaakt! Wat was de moeder blij! Stefanus ook. 'De Heere zegent ons zo rijk', denkt hij. Hij zou wel willen dat alle mensen in Jeruzalem in de Heere Jezus gaan geloven! En daarom is hij nu op weg naar het plein voor de tempel. Als Stefanus daar aankomt, loopt hij naar een groepje mensen toe. Hij vraagt of ze wel eens van de Heere Jezus hebben gehoord. "Ja," zeggen de mensen, "we hebben iets van Hem gehoord. Kunt u ons nog meer over Hem vertellen?" Stefanus begint te vertellen. Zijn gezicht staat blij. Iedereen kan zien hoeveel hij van zijn Meester houdt. Hij vertelt dat de Heere Jezus is gekomen om de wetten van Mozes te vervullen. Hij gaf Zijn leven aan het kruis, als een offer. Daarom hoeft er niet meer geofferd te worden in de tempel. Het offer dat God wilde, is nu gebracht! Er is vergeving voor iedereen die in de Heere Jezus gelooft! Aandachtig luisteren de mensen. Ze zien dat Stefanus gelukkig is. Hoe zou dat komen? Er komen steeds meer mensen meeluisteren. Plotseling roept een man: "U zegt dit allemaal wel, maar die Jezus, dat was toch een godslasteraar? Daarvoor is Hij toch veroordeeld? Dat zeggen de Farizeeërs en Schriftgeleerden. En zij zullen het wel weten!" Stefanus blijft rustig. Hij vertelt nog meer over Wie de Heere Jezus was en dat Hij nu in de hemel is. Hij is de Koning van de Joden, de beloofde Messias. Hebben de mensen Zijn woorden dan niet gehoord en Zijn tekenen dan niet gezien? De mannen kunnen Stefanus niet overtuigen. Boos lopen ze weg. Maar de Heere zegent de woorden van Stefanus. Want ook nu zijn er weer mensen die een volgeling van de Heere Jezus worden.

Het is ochtend, een paar weken later. Stefanus staat op het plein voor de tempel. Om hem heen staat een groepje mensen. Ze luisteren aandachtig. Maar dan... ineens klinkt er boos geschreeuw! "Hij is het! Mensen, luister niet naar hem!" Alle aandacht is ineens weg. De mensen kijken achterom. Stefanus ziet het gelijk: het zijn de mannen die zo boos tegen hem zijn geweest! En deze keer hebben ze nog meer mensen meegenomen. Stefanus ziet Farizeeërs en Schriftgeleerden en andere belangrijke Joodse mannen. Beschuldigend steken ze hun vinger naar hem uit. "Hij vertelt dingen die godslasterlijk zijn! Over Jezus, Die onze tempel af zal breken en die de wetten van Mozes ongedaan wil maken. Dat is vreselijk! De tempel, dat is de plaats waar wij God moeten dienen. Die plaats is heilig! En de wetten van Mozes zijn ontzettend belangrijk. De Farizeeërs en de Schriftgeleerden weten hoe je die moet houden. Er is geen andere waarheid. Wat u zegt, Stefanus, is een leugen! Erger nog: u lastert God!"

Woedend komen ze naar Stefanus toe en pakken hem vast. "Laten we naar de Joodse Raad gaan. Zij moeten rechtspreken over deze man," roepen ze. Stefanus gaat mee. Hij weet het: hij hoeft niet bang te zijn. God is bij hem. De Heere Jezus heeft gezegd: *Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen*

kunnen tegenspreken noch wederstaan allen, die zich tegen u verzetten. Dat zal de Heere ook nu doen, dat weet Stefanus zeker.

Als ze bij de Raad komen, herhalen de mannen hun beschuldiging. “Hij heeft de tempel gelasterd en de wetten van Mozes. En daarom heeft Hij God Zelf gelasterd!” De mannen roepen en schreeuwen allemaal tegelijk. De Joodse Raad moet hen geloven. Deze man moet worden gestraft! Dan wordt het plotseling stil. De mannen van de Raad houden hun ogen op Stefanus gericht. De beschuldigers zwijgen nu ook. Ze kijken naar Stefanus. Rustig staat hij daar. Zijn gezicht glanst als het gezicht van een engel. Zijn ogen stralen! Iedereen in de zaal kan het zien: de Heere Zelf is met Zijn Geest in het hart van Stefanus. Hij geeft hem rust.

Dan verbreekt de hogepriester de stilte. “Kloppen deze dingen, die ze van u zeggen?” vraagt hij. Stefanus neemt het woord. “Broeders en vaders,” begint hij. Broeders, noemt hij hen. Ook al hebben ze zich niet als broeders gedragen, ze zijn het wel. Ze horen bij hetzelfde volk! Vaders, noemt Stefanus de mannen van de Raad. Hij laat zien dat hij veel respect voor hen heeft. Dan vertelt Stefanus de mannen een verhaal. Het is hun eigen geschiedenis, de geschiedenis van hun volk. Hij vertelt over Abraham, Jozef en Mozes en de profeten. Hij vertelt dat de Heere op heel veel plaatsen gediend kan worden en niet alleen in de tempel. Maar dan wordt zijn toon ernstig. Want wat deed het volk met de profeten die de Heere stuurde? Ze wilden niet naar hen luisteren! “En u,” zegt Stefanus, “u bent nog erger. Want u wees de grootste Profeet af Die de Heere stuurde. Hij stuurde de Profeet van Wie Mozes al had gezegd dat Hij zou komen: de Messias, de Heere Jezus. U wees Hem niet alleen af, u doodde Hem zelfs!” De ogen van Stefanus fonkelen van boosheid. Hij is niet langer de beschuldigde, maar hij beschuldigt zijn aanklagers. Niet hij is een godslasteraar, dat zijn zij!

Als Stefanus dit zegt, breekt er een tumult los. Kokend van woede en tandenknarsend staan de mannen voor Stefanus. Maar Stefanus kijkt niet naar hen. Hij kijkt naar boven, naar de hemel. Zijn gezicht straalt weer. “Ik zie de hemel geopend en ik zie de Zoon des mensen staan, aan de rechterhand van God!” roept hij uit. Wat een heerlijk ogenblik voor Stefanus. De Heere weet hoe Zijn knecht straks zal lijden. Daarom bemoedigt Hij hem. Daar, waar de Heere Jezus is, zal Stefanus straks ook zijn. Nog even...!

Maar de Joodse mannen luisteren niet naar hem. Ze stoppen hun vingers in hun oren. Ze willen het niet horen en niet zien! Ze pakken hem vast en sleuren hem mee. Ze weten precies waar ze hem heen gaan brengen: naar buiten de stad. Daar zullen ze hem stenigen! Dat is de straf voor een godslasteraar. Dat ze dat eigenlijk niet zelf mogen beslissen, daar willen ze niet aan denken. Dat ze eerst nog langs de Romeinse stadhouder moeten gaan om toestemming te vragen, dat schuiven ze opzij. Deze man moet gedood worden en wel nu!

De woedende groep gaat door de straten van Jeruzalem. Als ze buiten de poort komen, trekken de mannen die getuigenissen hebben afgelegd, hun overkleding uit. Dan kunnen ze straks nog beter mikken met de zware stenen. Ze leggen hun kleren aan de voeten van een jonge man. Saulus, heet hij. Saulus staat met een tevreden gezicht toe te kijken. Hij is een jonge Schriftgeleerde en wil heel graag de wetten van Mozes houden. Wat goed, denkt hij, dat deze Stefanus wordt gestenigd!

Daar gooit de eerste getuige een steen. Een andere getuige gooit er nog een. Ze zullen doorgaan, tot Stefanus niet meer leeft. Hoor, Stefanus roept iets! “*Heere Jezus, ontvang mijn geest!*” Horen de mannen dit? Het lijkt op wat de Heere Jezus Zelf riep aan het kruis. “*Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest.*” Steeds meer stenen dalen op Stefanus neer. Temidden van die stenenregen knielt Stefanus. Luid, zodat iedereen het kan horen, roept hij: “*Heere, reken hun deze zonde niet toe!*” Net als de Heere Jezus bidt hij voor zijn vijanden. Als hij dit gezegd heeft, sterft Stefanus. In de Bijbel staat: *en toen ontsliep hij*. Zoals iemand die rustig kan gaan slapen, omdat hij weet dat er iemand is die over hem waakt. Stefanus hoort niet meer wat de mensen zeggen. Hij ziet niet meer wat ze doen. Hij voelt de pijn van de zware stenen niet meer. Hij is bij zijn Meester in de hemel. Bij de Heere Jezus, Die hij zojuist nog heeft gezien. Nu is hij zelf op die heerlijke plaats. Geen steen kan hem meer treffen, geen boze woorden kunnen hem nog raken. Daar heeft hij het gehoord uit de mond van de Heere Jezus: “Kom in, gezegende Mijns Vaders, en beërf het Koninkrijk dat voor u is weggelegd.”

De dag is bijna voorbij. De zon staat al laag. Stil komen een paar mannen naar de plaats waar Stefanus ligt. Voorzichtig tillen ze zijn lichaam op en begraven het. Ze laten aan iedereen hun verdriet zien. Voor de christenen is het vanaf die dag niet meer veilig. Ze worden hun huizen uit gesleurd en in de gevangenis gestopt. Saulus, de jonge man die op de kleren paste, helpt fanatiek mee. Veel christenen vluchten naar een ander deel van het land, waar ze veilig zijn. En wat staat er dan in de Bijbel? *Zij dan nu*

die verstrooid waren, gingen het land door en verkondigden het Woord. Ze zijn niet bang geworden om van de Heere Jezus te getuigen. Hij is hen alles waard! Zo wordt door de vervolging het Woord van God alleen maar verder verspreid. De Heere zegent Zijn Woord. Hij heeft ook het gebed van Stefanus verhoord. In elk geval voor één man: voor Saulus. Nu is hij nog een vervolger van Gods gemeente. Maar hij zal straks een zendeling worden. De Heere bouwt Zelf Zijn kerk!

Na de vertelling:

- Denk nog eens terug aan het beeldverhaal van het zaadje dat werd gezaaid en waar een plant uit kwam. Zie je in dit verhaal ook zoiets gebeuren?
- Laat de tekst zien uit Johannes 12:24-26. Dit zijn woorden van de Heere Jezus. Wat bedoelde Hij daarmee?
- Heeft die tekst alleen iets over Stefanus te zeggen, of betekent het ook iets voor jou? Wat kun jij ervan leren?

Achtergrondinformatie bij het Bijbelgedeelte

Wie was Stefanus?

Stefanus was een Grieks sprekende Jood in de gemeente van Jeruzalem. Hij stierf omstreeks 35 na Christus. Stefanus betekent in het Grieks: erekrans of kroon.

De situatie van de Griekstalige weduwen

In de gemeente in Jeruzalem waren geboren Joden, die Hebreeuws of Aramees spraken en Joden die vanuit de diaspora terug waren gekomen naar Jeruzalem. De laatste groep sprak meestal Grieks, vandaar dat zij met 'Grieksen' worden aangeduid. (De diaspora – verstrooiing van de Joden over de omliggende landen en het Middellandse zeegebied – begon na de eerste wegvoering naar Babel in 586 v. Chr. In de tijd van Stefanus leefden er zelfs meer Joden buiten dan in Israël).

In Handelingen 6 vers 1 gaat het over onenigheid in de gemeente, omdat de Griekstalige gemeenteleden klagen dat *hun weduwen in de dagelijkse bediening verzuimd werden*. Volgens de kanttekeningen en andere verklaarders kan dit twee dingen betekenen: de Griekstalige weduwen waren arm en werden overgeslagen bij het uitdelen van middelen; of deze weduwen werden niet betrokken bij de bediening. Voor beide mogelijkheden zijn argumenten aan te voeren. Duidelijk is in elk geval dat zij zich niet gezien hebben gevoeld.

De zeven nieuwe ambtsbroeders

Om te zorgen voor een betere verdeling van de aandacht en middelen, worden zeven mannen aangesteld die hiervoor verantwoordelijk zullen worden. De mannen die worden gekozen voor dit ambt, moeten aan verschillende voorwaarden voldoen. Ze moeten goed bekend staan in de gemeente. Verder moeten ze vol zijn van de Heilige Geest. Ze moeten ook wijs zijn. Het is duidelijk dat het hier niet zomaar om praktische vaardigheden gaat. Het moeten mannen zijn in wie de Heere werkt en die levende getuigen zijn van Zijn Naam. Verschillende verklaarders gaan ervan uit dat deze mannen allen Griekssprekende Joden zijn geweest, om zo het evenwicht in de gemeente te herstellen.

Oplegging van de handen

Bij hun bevestiging krijgen de zeven mannen de handen opgelegd door de apostelen. Dit doen ze niet omdat zij daardoor de Heilige Geest zouden ontvangen; ze waren immers al 'vol van de Heilige Geest'. De handoplegging heeft als doel hen genade en kracht van God toe te bidden voor de taak die ze gaan verrichten. De handoplegging werd voorafgegaan door een gebed. De inhoud daarvan wordt niet vermeld, maar zal waarschijnlijk dezelfde strekking hebben gehad.

Groei van de gemeente

Na deze gebeurtenissen keert de vrede terug in de gemeente. Het Woord van God wordt rijk gezegend. Er komen veel nieuwe mensen tot geloof, de groei van de gemeente is niet te stuiten. Zelfs een groot

aantal priesters gelooft het Evangelie van Jezus Christus. Dit moet heel bemoedigend zijn geweest voor de apostelen en de gelovigen.

De bediening van Stefanus

Uit Handelingen 6:8 blijkt, dat Stefanus zich niet alleen bezighield met het verdelen van middelen in de gemeente. Stefanus doet grote wonderen en tekenen onder het volk, dus onder de mensen in Jeruzalem. Hierbij moeten we denken aan genezingen die buiten de gewone orde vallen. Ze gebeuren door Gods kracht en ze zijn bedoeld om het Woord te onderstrepen. Stefanus doet, net als de apostelen, het werk van een evangelist. Hij was 'vol van geloof en kracht'. Zo wordt zichtbaar wat er al eerder van hem werd gezegd: dat hij vol was van de Heilige Geest. Het geloof verwacht en verkrijgt wonderen en tekenen van de Heere.

Dat blijft niet onopgemerkt. Het zijn met name Joden van bepaalde groeperingen die teruggekeerd zijn uit het buitenland, die gaan twisten met Stefanus. De synagogen die worden genoemd, hebben waarschijnlijk daarmee verband als de plaatsen waar zij samenkwamen. Wat precies het karakter en de samenstelling is geweest van deze groeperingen, is niet meer goed te achterhalen. Het is wel aannemelijk dat het Griekssprekende Joden waren, net als Stefanus zelf. Zeer waarschijnlijk heeft hij in de eerste plaats onder zijn eigen taalgenoten gewerkt.

Hoewel ze hem strikvragen stellen, kunnen ze Stefanus niet tegenspreken. Stefanus spreekt met wijsheid en is vervuld van de Heilige Geest, Die hem leert wat hij zeggen moet. Dit had de Heere Jezus ook beloofd, toen Hij Zijn discipelen vertelde over de tijd die komen zou. *Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan allen, die zich tegen u verzetten* (Lukas 21:15).

De beschuldiging van Stefanus

Als ze door openlijk redetwisten Stefanus de mond niet kunnen snoeren, gaan de Joden andere middelen gebruiken. Ze gaan hem beschuldigen van Godslastering. Welke mannen ze hiervoor precies hebben ingezet, is niet duidelijk. Het waren mensen die bereid waren een vals getuigenis te geven. De beschuldiging luidt, dat Stefanus lasterlijke dingen tegen Mozes en God heeft gezegd. De wet van Mozes, dat was de levenswijze van de Joden. Die wilde Stefanus volgens zijn beschuldigers aantasten. Lasterlijke woorden tegen God, dat gaat nog verder. Erg concreet wordt hun beschuldiging niet. Maar niettemin heeft die het gewenste effect: het volk, dat eerst naar Stefanus luisterde, keert zich nu tegen hem. Ook de oudsten en de Schriftgeleerden keren zich tegen Stefanus, wat – gezien hun eerdere vijandschap tegen de Heere Jezus – ook niet verwonderlijk was. Hier wordt duidelijk wat stemmingmakerij teweeg kan brengen. Alle redelijkheid ontbreekt.

Er volgt geen ordelijke arrestatie. Stefanus wordt als een misdadiger gegrepen en naar de Raad van oudsten gebracht. Daar worden de valse getuigen weer opgevoerd. Ze maken hun beschuldiging iets concreter. Opvallend is, dat het precies dezelfde beschuldiging is die destijds tegen de Heere Jezus werd gebruikt. Namelijk dat Hij de tempel zal verwoesten en de wetten van Mozes zal veranderen. Zoals ze destijds de woorden van de Heere Jezus verdraaiden, zo doen ze dat nu met de woorden van Stefanus. Wat ook vreemd is, is dat zij zich hier zo over opwinden. De Heere Jezus was al lang niet meer op aarde. Hoe kon Hij de tempel nog verwoesten of de wetten van Mozes veranderen? Niettemin zijn het zware beschuldigingen aan het adres van Stefanus, omdat ze Godslasterlijk zijn in de ogen van de Joden. Na de beschuldiging houden de leden van de Raad ogen op Stefanus gericht. Hoe zal hij reageren? Ze zien het gezicht van Stefanus als 'het gezicht van een engel'. Het glanst met een hemelse glans. Zoals eens het gezicht van Mozes glansde toen hij in de nabijheid van God was geweest. Opvallend, dat juist nu Stefanus zo'n gelijkenis met Mozes vertoont. Het duidt erop dat Stefanus in deze situatie de bijzondere nabijheid van de Heere heeft ervaren.

De rede van Stefanus

Na dit bijzondere moment krijgt Stefanus de gelegenheid zichzelf te verdedigen. Handelingen 7 begint hiermee. "Zijn dan deze dingen alzo?" vraagt de hogepriester hem. Dan steekt Stefanus van wal. Hij begint zijn betoog respectvol. 'Mannenbroeders' noemt hij hen om aan te geven dat hij zich als Jood met hen verbonden weet; en 'vaders' duidt op eerbied voor hun ambt en positie.

Dan volgt een navertelling van de geschiedenis van het volk Israël. Door deze vertelling wil Stefanus de Joden laten zien dat het volk altijd de profeten van God heeft vervolgd. Hij begint verbindend en schaart zich als Jood bij de andere Joden. In het begin van zijn rede klinken nog geen beschuldigingen. Wel laat hij doorklinken dat God niet aan een bepaalde plaats is gebonden om te werken. Dit doet hij om duidelijk te maken dat de tempel in Jeruzalem niet de enige plaats is waar God gediend kan worden, zoals de Joden geloven. Hij noemt Abraham; Jozef (hier klinkt een eerste beschuldiging aan het adres van de broers). Uitgebreid gaat hij in op de geschiedenis van Mozes (hier laat Stefanus merken dat het volk hem niet wilde erkennen als van God gezonden leider. Hoewel hij het niet letterlijk zegt, laat hij duidelijke overeenkomsten zien tussen Mozes en Jezus). Dan citeert Stefanus in vers 37 de uitspraak van Mozes dat 'de Heere een Profeet uit uw broeders zal laten opstaan, naar Hem moet u luisteren'). Hoewel Stefanus ook hier nog niet de naam van Jezus noemt, weten de Joden dat hij Hem bedoelt. Hij laat zien dat het volk voortdurend rebelleerde tegen de wetten van Mozes; de aanklacht die tegen hem zelf gericht was, speelt hij nu terug naar de Joodse leiders.

Stefanus gaat verder met aan te tonen dat God niet aan één plaats is gebonden. Dat doet hij onder andere door het beeld van de tabernakel, die telkens weer afgebroken en opgebouwd werd. In vers 48 en 49 komt dit tot een climax.

Dan komt in vers 51 de rechtstreekse beschuldiging aan de Joden. *Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij weerstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij.* Als beschuldigde beschuldigt Stefanus nu zijn aanklagers. 'Onbesnedenen van hart en oren' betekent dat zij niet wilden luisteren naar Gods boodschap. Ook in het Oude Testament wordt deze uitdrukking soms gebruikt, bijvoorbeeld door Jeremia. Deze Joden zijn zelfs nog erger dan hun voorvaders. Die vervolgden de profeten weliswaar, maar doodden hen (meestal) niet. Maar deze Joden hebben de Rechtvaardige (Jezus) gedood.

De woede van de Joden en de blijdschap van Stefanus

In vers 54 komt het tot een climax. Als de Joden de beschuldigingen van Stefanus horen, barsten hun harten van woede. Tandennarsend staan ze tegenover hem. Stefanus heeft waarschijnlijk gevoeld hoe hun reactie zou zijn. Maar hij weet zich geleid door de Heilige Geest en kijkt daarom omhoog, naar de hemel. Dan laat God hem op een indrukwekkende manier Zijn nabijheid zien. Hij opent de hemel voor de ogen van Stefanus, zodat die de Heere Jezus ziet staan aan de rechterhand van God de Vader. Door dit heerlijke gezicht wordt Stefanus gesterkt in de voorbereiding op zijn dood – hij hoeft niet te vrezen, hier zal hij straks zijn. Ook wordt Stefanus zo tot een getuige gemaakt. Want hij zegt wat hij ziet: *Ziet, ik zie de hemelen geopend, en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods.* Opmerkelijk is het dat de Heere Jezus vlak voor Zijn veroordeling uitspreekt wat Stefanus nu ziet (Matth. 26:64; Lukas 22:69). De benaming 'Zoon des mensen' ontleent Stefanus aan Daniël 7:13, waar staat dat 'iemand gelijk een mensenzoon' komt met de wolken om de heerschappij over de aarde te ontvangen. Wanneer Stefanus deze woorden uitspreekt, zijn ze geladen met de verwachting dat de Heere Jezus zal wederkomen om de aarde te regeren.

De steniging van Stefanus

Voor de Joden is het genoeg. Ze vallen woedend op hem aan en grijpen hem vast. Officieel moest een doodsvonnis door de Romeinse overheid bekrachtigd worden. Die stap slaan de Joden over. Ze besluiten Stefanus zonder toestemming te stenigen. Dat gebeurt – nu wel volgens de richtlijnen – buiten de stad. De getuigen die belastende verklaringen hadden afgelegd, hadden hierbij een belangrijke functie. Bij een steniging werd een veroordeelde eerst van een steilte geworpen door de eerste getuige. Een tweede getuige wierp daarop een zware steen op hem. Als de veroordeelde dan niet was gestorven, mochten de omstanders deelnemen aan de steniging. De getuigen deden hun overkleding uit (waarschijnlijk om zich vrijer te kunnen bewegen) en legden die aan de voeten van Saulus, de latere apostel. In de regel werd het dode lichaam van de veroordeelde aan een paal te kijk gehangen, als waarschuwing. Daarna werd het – diezelfde dag nog – begraven op een begraafplaats voor misdadigers. Niemand mocht in het openbaar rouw over hem bedrijven.

Lukas is sober in het beschrijven van de steniging. Hij legt de nadruk op het getuigenis dat Stefanus geeft. Terwijl de stenen op hem neerdalen, roept Stefanus de Heere Jezus aan: *Heere Jezus, ontvang mijn geest.* Hier is een overeenkomst te zien met een van de laatste kruiswoorden van de Heere Jezus: *Vader,*

in Uw handen beveel Ik Mijn geest.

Terwijl hij op zijn knieën valt, roept hij zijn laatste woorden uit, zodat iedereen die kan horen: *Heere, reken hun deze zonde niet toe!* Ook in deze woorden volgt hij de Heere Jezus na, Die riep: *Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.* In elk geval is dit gebed in het leven van Saulus verhoord. *'Toen ontsliep hij'* staat er in de Bijbel. Een troostvolle benaming voor het sterven van Stefanus. Hij mag nu bij de Heere Jezus zijn, die hij net tevoren nog heeft gezien.

Wat er daarna gebeurde

Door enkele 'godvruchtige' mannen wordt het lichaam van Stefanus begraven. Omdat diezelfde dag de vervolging tegen de christenen losbrak, kan het ook zijn dat dit vrome Joodse mannen waren, die nog niet openlijk tot het christendom waren overgegaan en die het niet eens waren met de gang van zaken. Tegen de regels in leggen ze het lichaam in een graf en bedrijven ze openlijk rouw over hem.

De steniging van Stefanus was het begin van een heftige vervolging van de christenen. Ze werden uit Jeruzalem verjaagd naar het platteland van Judea en Samaria. Het is waarschijnlijk dat zij (of een deel van hen) later weer zijn teruggekeerd. De vervolging had als positief effect dat het Evangelie nu over een groter gebied werd verspreid; over Judea en Samaria, zoals de Heere Jezus het bevolen had. Alleen de apostelen werden gespaard. Blijkbaar hadden zij toch zoveel achting, dat de Joden de hand (nog) niet aan hen durfden te slaan. Zij bleven in Jeruzalem.

Ook Saulus wordt hier weer met name genoemd. Hij had een 'welbehagen' aan de dood van Stefanus en is fanatiek in het vervolgen van de christelijke gemeente. Het gaat er hard aan toe. Mannen en vrouwen worden uit hun huizen gesleurd en gevangengezet. Het maakte diepe indruk, niet alleen op de christenen, maar – tot zijn latere verdriet – ook op Saulus zelf. In Handelingen 22: 20 komt hij terug op wat hier gebeurde, als hij op de trappen van de tempel de Joden toespreekt: *En toen het bloed van Stefanus, Uw getuige, vergoten werd, dat ik daar ook bij stond, en mede een welbehagen had in zijn dood, en de klederen bewaarde van hen, die hem doodden.*

De geschiedenis eindigt in Handelingen 8:4 met de opmerking dat de vervolgte christenen het land doorgingen en overal het Woord verkondigden. Wat door de vervolgers was bedoeld om de voortgang van het Woord te stoppen, resulteerde juist in de verspreiding daarvan.

Belijdenisgeschriften

Christus in de hemel – H.C. vraag 49

Vraag: Wat nut ons de hemelvaart van Christus? Antwoord: Ten eerste, dat Hij in den hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in den hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken wat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet wat op de aarde is

De troost van het eeuwige leven - H.C. vraag 57

Vraag: Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven? Antwoord: Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geens mensen hart opgeklommen is, en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

De volharding der heiligen – Dordtse leerregels hoofdstuk 5

Zie de tekst van de Dordtse leerregels achterin de Bijbel.

Antwoorden bij werkboekje -10

Wat weet jij nog van Stefanus?

Vul de antwoorden van deze vragen in bij de puzzel. Je leest in de grijze hokjes een woord. Weet je wat dit betekent?

1. In het hart van Stefanus werkte de Heilige ...

1		G	E	E	S	T						
2		J	E	R	U	Z	A	L	E	M		
3		S	T	E	N	I	G	E	N			
4	S	A	U	L	U	S						
5		B	I	D	T							
6			G	E	V	A	N	G	E	N	I	S
7			E	V	A	N	G	E	L	I	E	

Jeugd
bond

Woorden: *gebed, geest, leven, horen, Joden, hemel, Mozes, offer, straf*

Je leest dan:

M	A	R	T	E	L	A	A	R
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Dit woord zegt iets over Stefanus. Weet je wat het betekent?

Een martelaar is iemand die ter dood gebracht wordt, omdat hij zijn geloof niet op wil geven. Stefanus wilde zijn geloof in de Heere Jezus niet opgeven en hij wilde er ook niet over zwijgen. Daarom was hij een martelaar.

Antwoorden bij werkboekje +10

Stefanus en Saulus

Op Saulus (de latere apostel Paulus) heeft de steniging van Stefanus en de vervolging die daarna kwam, grote indruk gemaakt. Later spreekt hij er nog over, in een toespraak die hij voor de Joden houdt. Die vind je in Handelingen 22: 1-22.

- Hoe kijkt Paulus terug op zijn leven in de tijd van Stefanus (vers 20-21)?
Hij is er heel verdrietig over. Hij voelde zich niet waardig om een apostel te worden, door wat hij had gedaan. Dat heeft hij ook eerlijk tegen de Heere verteld. Maar de Heere riep hem toch om zendeling te worden.
- Op welke manier heeft de Heere in het leven van Saulus het gebed verhoord dat Stefanus deed voor hij stierf?
De Heere heeft Saulus zijn zonde vergeven. Hij deed zelfs nog meer: Hij maakte hem tot Zijn apostel.

Een tarwekorrel die sterft

De Heere Jezus gebruikte het voorbeeld van een tarwekorrel die in de aarde wordt gezaaid (zie bladzijde 2 en 3 van het werkboekje). Pas als die korrel 'sterft', kan de korenhalm gaan groeien en vrucht gaan dragen.

- Waarom gebruikte de Heere Jezus dit voorbeeld?
Hij vertelde Zijn discipelen dat Hij zou gaan lijden en sterven. Alleen daardoor kunnen Zijn kinderen zalig worden. Hij zegt ook dat Zijn kinderen Hem daarin na moeten volgen.
- Hoe zie je dit in de geschiedenis van Stefanus?
Stefanus volgde de Heere Jezus na. Hij had de Heere liever dan zijn leven. Op aarde verloor hij zijn leven, maar juist door zijn sterven werden mensen bekeerd.
- Kun je dat ook vandaag nog zien?
Ook vandaag moeten christenen soms sterven omdat ze van de Heere getuigen. Zij hebben de Heere liever dan hun leven. Vaak hoor je dat dit voor andere mensen tot zegen is geweest.
- Welke boodschap heeft deze tekst voor jou?
De vraag is, of wij de Heere ook liever hebben dan ons leven. Wij zijn niet in een situatie dat we bedreigd worden met de dood, omdat we christen zijn. Maar deze tekst vraagt ons wel om ons hele leven aan de Heere te geven. Om Hem boven alles lief te hebben, hoeveel het ons ook kost. Hoeveel mag het dienen van de Heere jou kosten?

Bidden voor...

Stefanus bad voor de mensen die hem stenigden.

- Waarom is het zo moeilijk om te bidden voor mensen die onaardig tegen je zijn, of die je uitschelden omdat je christen bent?
Je zou die mensen misschien het liefst willen straffen, omdat ze zo gemeen tegen je zijn. En misschien hebben ze ook wel straf verdiend. Het voelt zo oneerlijk. Je weet dat de Heere wil dat je je vijanden lief hebt, maar dat is iets wat wij van Hem moeten leren. Vanuit onszelf willen we dat niet!
- Als je dat wel doet, hoe kan de Heere zo'n gebed dan verhoren?
Misschien merk je wel dat het gedrag van die ander verandert. De Heere kan harten veranderen!

Ook als dat niet gebeurt, kan de Heere je gebed gebruiken, misschien zonder dat jij het ooit nog merkt, zoals bij Stefanus.

Stefanus en de open hemel

Voordat Stefanus werd gestenigd, zag hij een open hemel en de Heere Jezus aan de rechterhand van God. Dat liet de Heere hem zien om hem te bemoedigen. Heb jij wel eens meegemaakt dat de Heere je bemoedigde in een moeilijke situatie? Of bij iemand die je kent?

Laat de kinderen vertellen over zichzelf of over iemand anders van wie ze dit hebben gehoord.

Puzzel

Hieronder zie je negen tarwearen. In elke aar staan acht letters. Daar kun je een woord van maken, maar... één letter hoort niet in het woord. Schrijf die letters onderaan in de hokjes.

Woorden: *Messias, lastert, woedend, Griekse, ernstig, gehoord, verhaal, Profeet, woorden*

Je leest dan:

M	A	R	T	E	L	A	A	R
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Wat betekent dit woord en wat zegt het over Stefanus?

Een martelaar is iemand die ter dood gebracht wordt, omdat hij zijn overtuiging of zijn geloof niet op wil geven. Stefanus wilde zijn geloof in de Heere Jezus als Messias niet opgeven en hij wilde er ook niet over zwijgen. Daarom was hij een martelaar voor Gods Koninkrijk.

Afbeelding zaadje wordt plant (bij introductie)

